Gün

25 kuruş ✶ Haftalık kültür ve aktüalite Dergisi ★ 20 Cumartesi -10-946

BU SAYIDA:

Demokrasiyi İnkâr Eden Bir Demokrat!
Gerçekten Bîhaber Bir Profesör

Yazan
ESAT ADİL

VE

DOĞAN RUŞENAY, ŞERİF HULUSİ, NUH NACİ ÖZMEN, ATTİLÂ İLHAN, İHVAN KABACIOĞLU VE METE KONUK'UN ŞİİR VE YAZILARI

•

Sayı: 27

KÜLTÜR VE AKSIYON

" La Pensée,, Mecmuası

Fransanın marksist âlimleri ve muharrirleri tarafından üç ayda bir çıkarılan modern rasyonalizmin organı bu mühim fikir mecmuası 1939 da kurulmuştu. Harp yıllarında kesintilere uğrayan çıkışı, yeni seri adile 1945 ten itibaren tekrar muntazam bir şekilde çıkmağa başlamıştır. Bugüne kadar yedi sayısı çıkan mecmuanın Nisan-Mayıs-Haziran 1946 tarihli yedinci sayısında şu yazılar vardır:

Paul Langevin, Pasteur, le savant et l'homme. Bu yazıda değerli âlim. Pasteur'ün tıp ilmindeki ehemmiyetli mevkiini ve insanlığa yaptığı büyük hizmetleri anlatıyor.

Dr. Fernand Nitti, La methode pastorienne.

Bu yazı Pasteur'ün tıp ilmine getirdiği yeni teşhis metodunun tahlilini yapıyor.

Paul Dupuy, Pasteur a l'Ecole Normale. Pasteur'ün hayatına ait bir vesikadan bahsediyor.

F. Joliot-Curie, Note sur la science sovietique. Bu yazıda, Joliot-Curie muhtelif vesilelerle Sovyetler iline yaptığı ilmî seyahatlerle, son 1945 te yaptığı seyahat esnasında orada gördüğü müspet ilimler çalışmaları hakkındaki intibalarını anlatıyor, kapitalist memleketlerde ilmin bazan kötü maksatlara alet olmasına karşılık, Sovyetlerde nasıl tamamen insanlık hizmetine verilmiş olduğunu gösteriyor, ve oradaki bu çalışma ahlakının diğer memleketlere de iyi bir numune olmasını temenni ediyor.

Auguste Chevelier, Les problemes français actuel en Afrique noire. Fransız zenci Afrikasının, yani Sudan, Fransız kongosu ilh.in sosyal ve iktisadî meselelerini tetkik eden bu devamlı yazının ikinci kısmında: Mahalli ziraat veya kapitalist ziraat meselesi ele alınmış, kapitalizmin bu memleketleri nasıl iptidai aletlerle çalıştırdığı, ne kötü bir idare sistemi ile idare ettiği, insanları nasıl yarı ölü hale getirecek şekilde istismar ettiği gösteriliyor. Bu memleketi kasıp kavuran hastalık, sefalet, gerilik, ilh.. Hakkında vesikalara dayanan malumat veriliyor.

Pierre George, Problemes de la Tunisie contemporaine: notes de geographie economique et politique. — Tamamen marksist bir coğrafya metodile yazılan bu yazıda ilk önce içtimai meselenin kötü olan gıda meselesine temas ediliyor. Tunusta emekçi halkın alabildiği günlük kalori 2.000 ile 1.000 arasındadır. Buna karşılık emekçi halkın istihsal ettiği bütün gıda maddeleri memleketin zenginleri tarafından istihlâk, pek mühim bir kısmı da kapitalist memleketlere ihraç edilmektedir. Ziraat sistemi çok kötüdür, davarını harp yüzünden kaybeden küçük köylünün kara sabanına kendini ve karısını koştuğu olmuştur. Irgadın gündeliği 15-20 frank arasındadır. Bu sınıf için tahsil, kendini tedavi imkânları yoktur, ve bu insanları verem, frengi, kanser alıp götürmektedir. İşçi sınıfına gelince, ırgat ve küçük köylüden daha az sayıda olan bu sınıfın da şartları köylü sınıfının acıklı manzarasını arzetmektedir. Millî ve siyasi meseleleri bakımından da Tunus, muharrire göre, feodal şartlardan hiç uzaklaşmamıştır. Bu mühim yazının bir tercümesini gelecek sayılarımızda okuyacaksınız.

Bu mühim mecmuayı okumalarını okuyucularımıza hararetle tavsiye ederiz.

●

"Azerbeycan dâvası,,

M. Nizamettin Tebrizli tarafından yazılan «Azerbeycan Davası» adlı kitap piyasaya çıkmıştır. Bu küçük kitapta Azerbeycanlı kardeşlerimizin hürriyet ve millî kurtuluş uğrunda yaptıkları mücadeleler feodal zümreler ve mürteci oligarşilerin tazyik ve istibdadı altında Azerbeycan köylüsü ve halkının çektiği sefalet ve ıztıraplar anlatılmaktadır. Eser Azerbeycenın geçirmiş olduğu tarihi devirlerin kısa bir hülâsasını yaptıktan sonra hürriyet kahramanı "Settar han,, mücadelelerini ve nihayet pehlevî hanedanının tazyık ve istibdadı, büyük toprak ağalarının ve derebeylerinin insafsız istismarı altında kurtuluş mücadelesine devam eden Azerbeycan halk hareketinin Azerbeycan millî meclisi tarafından «Fedailer atası,, unvanı verilen Pişevari'nin liderliği altında nasıl muzaffer olduğu anlatılmakta, ve imperyalizmin ve irticaın hizmetindeki ajanslar ve matbuat tarafından en iğrenç iftiralarla lekelenmek istenilen Azerbeycan millî kurtuşun hareketinin hakikî mahiyeti izah edilmektedir.

Bu kitkp bilbassa, Azerbeycanlı kardeşlerimizin milli kurtuluş hareketini ezmek için emperyalizmin ve beynelmilel irticaın açtığı iftira savaşına utanç ve-

(Devamı 16 ıncı sayifede)

Demokrasiyi İnkâr Eden Bir Demokrat !

Gerçekten Bîhaber Bir Profesör !

Demokrat Köprülü demokrasiyi, profesör Köprülü hakikatları açıkça, tevil götürmez bir sarahatle, tekrar tekrar inkâr etti.

ESAT ÂDİL

Çok uzun yılların, çok kısa bir hikâyesini anlatacağım. Hikâye şudur: Bu memlekette adları ve şöhretleri büyük bir takım ilim ve politika adamları vardı. Bunlar yıllarca gaflet beşiklerinde, faşist ninnilerile uyudular. Ara sıra gözlerini açtılarsa da, kendilerini uyutan ninniyi tekrarlayarak yine uyumayı tercih ettiler.

Birgün geldi. Bu ninniler kesiliverdi. Beş on fikir kahramanının yükselttiği hürriyet ve demokrasi şarkılarının velvelesi bütün Türkiyeyi yerinden sarstığı bir sırada bu nazeninler gözlerini uğuştura uğuştura uyandılar ve beşiklerinden birer birer sıçrayıp şarkıları dikkatle dinlediler, bunlar bam başka bir şeydi ve anladılarki faşist ninnilerinin modası çoktan geçmiştir. Artık bu yeni şarkıları bellemek gerektir' Notalarını buldular, ezberlediler, tekrarladılar, ninni dinlemekteki ustalıklarını bu hürriyet şarkılarını söylemekte de isbat ettiler.

İşte, sayın profesör, millet vekili ve demokrat parti erkânından bay Fuat Köprülü yıllarca uyuduğu beşiğinden bir hamlede sıçrayıp, başkalarının bestelediği şarkıları bir hamlede ezberleyip, hürriyet kafilelerinin arasına sokulan yine bir hamlede bando başına geçenlerden biridir.

Biz bu zatın, hürriyet ve demokrasiyi çok acele bellemekten ötürü, sık sık falso yaptığını işitiyor, gürüyor, fakat onun bu yadırgayış ve acemiliğini dersini iyi belleyememiş bir öğrencinin haline benzetiyor ve kendisini mazur tutmaya çalışıyorduk.

Gün geçtikçe, Köprülünün mâsumluğuna ve bilgisizliğine bağışladığımız bu falsoların ardı arası gelmez ve kesilmez oldu. Artık bunun bir gaflet değil bir şuur eseri olduğu ve demokrasi konserinin ahengini bozan falsolarının bir kasde dayandığı anlaşıldı.

Demokrat Köprülü demokrasiyi, profesör Köprülü hakikatları açıkça, tevil götürmez bir sarahatle, tekrar tekrar inkâr etti.

Gazete sütunlarında yayınladığı yazıları, çeşitli beyanatı ve bütün bir hayatı ve fikriyatı ile sayın bay Fuat Köprülünün sosyal mücadele tarihinin gelişme seyrinden tamamile bi haber bulunduğu, demokrasi namına ve Türkiyenin milli problemleri namına hiç bir şey bilmediği, yer yüzünü kucaklayan, sevk ve idare eden politikanın iktisadi ve içtimaî dayanaklarından hiç birinin farkında bile olmadığı şu son İzmirdeki beyanatı ile bir defa daha sabit oldu.

Biz, bir fikir ve politika adamı sıfatile sayın, Köprülünün şuur ve kasde dayanan sözlerini bir hukukçu tekniği ile eleyip, inceleyip demokrat partinin ideolojik karakterini ve bu partinin erkânından olan Fuat Köprülünün politik sistemini bulmaya, ortaya koymaya çalışacağız:

1) Tarafından hiç bir suretle yalanlanmamış olan İzmir beyanatının başında Fuat Köprülü: «Sınıf mücadelesi yapmak isteyenlere Türkiyede yer yoktur» diyor ve bir despot gibi konuşuyor. Bu ne biçim demokrattir ki, bir hükümdar, veya bir tophane müşiri edasile Türk vatanında canının istediğine yer verip, canının istemediğine «Size yer yoktur» diye biliyor.

Eski cemiyetler kanununun "Sınıf esası üzerine düşünmek ve teşkilâtlanmak„ hürriyetini ilga ettiği zamanda millet vekili olan Köprülü, acaba tekrar o zamanki müstebit şahsiyetini mi iktisap etti?

Yoksa Fuat Köprülü kanunun son tadiline, «Sınıf esası üzerine teşkilâtlanma„ hürriyeti mecliste kabul edilirken, bu hükme muhalefet mi etmişti!

Eğer sınıf mücadelesi yapmak isteyenlere Türkiyede yer yoksa, sayın profesörün de derhal Türkiyeyi terk etmesi icap eder. Çünkü, kendisinin de, partisinin de yürüttüğü dâva sınıf mücadelesi dâvasıdır. Onlar, bu memlekette varlıklı sınıfın, büyük toprak ve sermaye sahiplerinin menfaatlerini korumaktadırlar. Bankalar, fabrikalar, büyük şirketler, büyük toprak işletmeleri, bir kelime ile kapitalizmin iktisadi ve malî dayanağı olan büyük istihsal vasıtaları Fuat Köprülünün bekasına çalıştığı sınıfın elindedir. Hattâ Köprülü ve partisi, devlet eline geçmiş

olanları da geriye almak ve fertlere iade etmek için savaşmaktadır. Sınıf mücadelesi, yalnız aşağıdan yukarıya değil, yukarıdan aşağıya doğruda yapılır. Emekçi kitlelerin kültür ve refah hakkı istemesi nasıl bir sınıf mücadelesi ise varlıklı sınıfın, kapitalizmin kendi inhisarında tuttuğu kültür ve refah imkânlarından halkı faydalandırmak istemeyişi de yine bir sınıf mücadelesidir. İşte, bilerek veya bilmiyerek Fuat Köprülünün yapmakta olduğu mücadele de bu çeşittendir.

2) Yine sayın profesör ve millet vekili, beyanatında: «Sınıf mücadelesi alafranga bir tabirdir» «Türkiyede sınıf diye bir şey yoktur» «Ne kapital ne de kapitalist vardır» «Kökü dışarda olan fikirler istemiyoruz» gibi hikmetler savuruyor.

Acaba profesörün, bir kaç ay içinde "Demokrat» oluşu da bir alafrangalık mıdır? Demokrasi, cumhuriyet, parlamento, siyasî parti gibi müesseselerin kökü dışarda değil midir? Medenî kanunumuz, ceza kanunumuz ve diğer bütün kanunlarımız ve bunların dayandığı medenî prensipler acaba hep yerli midir?

Medeniyet ailesine mensup olan ve birleşmiş milletler âzası bulunan Türk milletinin bir vekilibir Üniversite profesörü âleme karşı böyle nasıl konuşabiliyor!

Fuat Köprülünün, ceketinden, taşıdığı profesörlük titrine kadar her şeyi alafranga ve her şeyin kökü dışarda olduğunu ileri sürmemiz bizim için de bir acaiplik olmaz mı?

Türkiyede eğer sınıf yoksa, kapital ve kapitalist yoksa, şu halde memleketimizde komünizm var demektir. Koskoca bir profesörün ne söylediğini, söylediklerinden ne mânalar çıkabileceğini düşünememesi cidden çok garip bir tefekkür hâdisesidir.

Fuat Köprülü, eğer bilmiyorsa, bilmeli ve öğrenmelidir ki, Türkiyede sosyal ve ekonomik karakteri olan sınıflar vardır, dolayısile sınıf mücadelesi de vardır. Bu mücadele hiç kimsenin şahsî icadı ve dâvası değildir. O, tarihî seyrin bir icabıdır.

Türkiyede emeğini kiralayarak geçinen milyonlarca emekçi insan ve başkalarının emeğinin istismarile şişen ve büyüyen sermaye ve sermayedarlar da vardır.

Fuat Köprülünün bunu anlayabilmesi için büyük zahmetlere lüzum yoktur. Bizzat iş birliği ettiği en yakın politika dostları arasında büyük sermaye, büyük toprak sahibi pek çok insan görebilir.

Fakat Köprülünün görmek ve tanımak istemediği hakikat bu dostlarının ırgatları, gündelikçileridir.

3) Profesör ve millet vekili Köprülünün beyanatı içinde şöyle bir cümleye de rastladık "Köylünün sefaleti topraksızlıktan değildir.» Köprülü farkında olmadan bir espiri yapmıştır. Hakikaten sefalet topraksızlıktan değil, bilâkis büyük çayır, geniş toprakların mevcudiyetinden ve bir ülke kadar büyük olan bu toprakların muayyen ellerde toplanmış olmasındandır.

Şüphesiz ki, toprak kanununa muhalif olduğunu sandığım sayın Fuat Köprülünün maksadı espiri yapmak değil korkunç bir hakikatı inkâr etmektir.

Türkiyenin en büyük toprak sahiplerini ihtiva eden demokrat partinin kurucularından olan Fuat Köprülü "Köylünün sefaleti topraksızlıktandır„ diye haykırsa idi işte asıl o zaman hayrete düşerdik.

Sayın Fuat Köprülü, nasıl bir profesör ve nasıl bir millet vekilidir ki, Türkiye nufusunun iktisadî ve içtimaî kompozisyonunun farkında bile değildir. Beş buçuk milyonu aşan tamamile topraksız ırgat köylünün varlığından bi haber olan bir millet vekili, hiç şüphe yok ki, şehirlerin yine milyonları aşan işçi kitlelerinin varlığından da bi haberdir. Acaba, Fuat Köprülü kendisini millet vekili seçenlerin kimler olduğunun farkındamıdır?

Kendisini ve partisini, köylerde ve şehirlerde dekteklemiş olan bu işçiler ve ırgatlar kitlesine karşı sayın millet vekili Fuat Köprülünün bu şükrangüzarlığı, ve bu demokratça mukabelesi cidden hayretlere sezadır!

Bir defa daha anlamış oluyoruzki, emekçi kitlelerin refah ve saadet dâvası varlıklı sınıfın kültür ve menfaat mümessili olan böyle profesörlerle değil ancak kendi içinden yetiştireceği fikir ve aksiyon adamlarile yürütülebilecektir.

Bir Tröstün Haricî Münasebetleri

İngiliz—İran petrol kumpanyasının reisi kumpanyasının umumî heyet toplantısında, orta şarkta yapmış olduğu seyahat hakkında şu beyanatta bulunmuştur:

«1945 senesi sonunda orta şarkta yaptığım bir seyahat hakkında size malumat vermenin münasip olduğunu zannediyorum.

İlkönce Tahran'a gittim ve majeste şah tarafından kabul edilmek şerefine nail oldum. Sa majeste kumpanyanın faaliyeti hakkında mükemmel malûmat sahibi idi, ve altı sene süren harpten sonra halletmemiz lâzım gelen meseleleri açıkça anladığını gösteriyordu. Tahranda ve başka yerlerde kabine azaları ve diğer mühim şahsiyetlerle temas etmek fırsatını buldum, ve İran hükümeti ile kumpanyanız arasındaki münasebetleri müşahede etmekle bahtiyar oldum.

●

Tahrandan sonra Abadan'a uğradım. Abadan petrol tasfiyehaneleri, belki de dünyadaki bütün tasfiyehanelerden daha fazla petrol tasfiye etmektedir. Burada hava kuvvetleri için akaryakit istihsal eden yeni fabrikalar kurulması ve mevcut tesisatın genişletilmesi hususunda muazzam başarılar elde edilmiştir.

●

Ortaşark seyahatim esnasında Kuveyt'e de uğradım, ve Kuveyt Petrol kumpanyasının işlerine karşı daima en canlı bir alâka göstermekte olan Son altes «Şeyh» tarafından pek nazikâne bir hüsnü kabul gördüm. Bu kumpanyayı Amerikan "Gulf petrol şirketi» ile birlikte işletmekteyiz. Burada istihsal metodlarımız düzeltilmiş, petrol kuyularımız daha iyi bir hale getirilmiş, yeni tesisat yapılmış ve Basra körfezine döşenen denizaltı petrol boruları ile yeni bir pompaj sistemi tesis edilmiştir. Bu tarik ile ham petrol sevkiyatı bu aydan itibaren başlamıştır. Böylece harp dolayisiyle kısa bir devre için fasılaya uğradıktan sonra, bu petrol imtiyazımız yeni bir istihsal devresine girmiştir ve bu sahada gayet mühim miktarda ham petrol ihtiyatı mevcut olduğu anlaşılmıştır.

●

Irakı ziyaretim esnasında ise son Altes kıral naibi ile ve hükûmet azaları ile görüşmek şerefine nail oldum. Aksiyonerlerimizin de bildikleri gibi Irakta bir petrol sahasını, bir tasfiyehane ve bir de satış teşkilâtını işletmekteyiz. Bundan başka Akdenize doğru tesis edilmiş petrol borusunun kapasitesini arttırmakta olan (Irak, petrol kumpanyası) nda da aksiyonlarımız vardır, Bilhassa Irak petrollerini işleyen Hayfa tasfiyehanelerimizin kapasitesi 1945 de 4,010,853 tona yükselmiştir. Tasfiyehaneyi büyütmek ve makine yağı imal edecek bir fabrikanın daha kurulması için planlar hazırlanmaktadır.

●

Görülüyor ki İngiliz - İran petrol kumpanyası adını alan bu tröst Orta şarkın birçok zengin petrol menbalarını eline geçirmiş, bazan yalnız başına, bazan başka tröstlerle birlikte bu toprakların zenginliklerini sömürmektedir. Bu beynelmilel tröstler ortaşark milletlerinin istiklâlleri millî ve sosyal kalkınmaları karşısında en büyük bir engel olarak dikilmektedir.

Muazzam malî kudretler ifa de eden bu yabancı sermaye, nufuz ettiği memleketin en mürteci oligarşik ve feodal zümreleriyle ittifak etmekte.

Her türlü sosyal ıslahata düşman olan bu zümrelerin menfaatleriyle sıkı sıkıya bağlanmaktadır. Son zamanlarda bir çok memleketlerde girişilen toprak ıslahatı ve millileştirme teşebbüsleri daima aynı ittifakın mukavemeti ile karşılaşmıştır.

Meselâ İngiliz — İran petrol şirketi de yeni İran hükûmetinin sosyal ve iktisadî kalkınma programı karşısın a endişeye düşmekteydi. Bu hükûmetin giriştigi toprak ıslahatı üzerine Cenubtaki büyük arazi sahipleri ve derebeylerinin ayaklanması da yabancı sermaye ile yerli istısmarcı oligarşilerin menfaat birliğini açıkça göstermektedir.

Bu aynı oligarşiler bütün Asya topraklarındaki esir halk kütlelerinin emperyalizme karşı millî kurtuluş hareketlerini ezmek için yabancı sermaye ve beynelmilel kapitalizm ile birleşmekte ve gayri millî mahiyetlerini açığa vurmaktadırlar. Asıl gasile şu ki, hakim sınıfları teşkil eden bu istismarcı zümreler daima en koyu bir milliyetçilik kisvesi altında hareket etmektedirler. Bu garp anlamındaki demokrasinin bazı şark milletlerinin yarı feodal bünyelerindeki garip tezahürdür.

V. B.

SENDİKALİZMİN MENŞELERİ

Fransız İhtilâlinden 1884 e kadar

YAZAN: ANDRE CHANTAL

Fransız ihtilâlinden 1884 de kadar vaziyet. — 1789 ihtilâlinin iktisadî sahada verdiği ilk netice işle sermayenin cezri şekilde birbirlerinden ayrılmalarıdır. Mukaveleler yapabilmek bu siyaseti iş isteyenlerle iş verenleri karşı karşıya getirmiştir. Böylelikle, sadece gücü kuvvetile zengin ve istihsal vasıtalarını ellerinde bulunduranlardan iş istemeğe mahkum bir proleter sınıfı doğdu. 1789 da temelleri atılan bu rejim, her şeyden önce ferdiyetçi bir rejimdir. Fert hürdür; lâkin başkalarile birleşmekte hür değildir; çünkü birlik bu hürriyeti sınırlar. Onun için değil midir iki, hukukî rejim topluluklara düşmandır: bu toplulukları yasak eder, takip eder. Buna rağmen, işçi toplulukları kanunun bir köşesinde sığıntı olarak inkişaf etmektedir; gittikçe canlılıkları daha kuvvetle kendini gösteriyor; karşılarında gittikçe arttırılan kanunî manialarł aşacak derecede kuvvetli bir sınıf şuurunun varlığını ifade ediyorlar.

İşçinin karşısına ilk çıkan mania, Le chapelier kanunudur. Hürriyetin tam manası ve birleşmenin bu hürriyeti sınırlıyacağı düşüncesine dayanan bu kanun, bütün meslekî toplulukları yasak etti. Aslında ferdî hürriyetin bir belirtisi olan hür birleşmeyi yasak ediyor. «Sözüm ona müşterek menfaatler„ diye vasıflandırdığı aynı zanaatla çalışan emekçilerde müşterek menfaatleri hiç kale almak istemez. Hakikatte, bu kanun her türlü emekçiler birleşmesini devlet için tehlikeli telekki eder. Devletle fert arasında aracı bulunmamalıdır; çünkü devlet içinde devlet olamaz.

Bu kanunî mevzuat, kısa süren bazı devreler dışında, ruhu itibarile 1884 de kadar hüküm sürmüştür. Hatta bazan daha da kuvvetlendirildiği olmuştur. Gerçekten ceza kanunu (291 inci maddesi), Le Chapelier kanunundan çok ileri gitmiştir; çünkü, hükûmetin müsaadesi olmadıkça yalnız işçinin kollektif faaliyetini değil, gayesi ne olursa olsun yirmi kişiden fazla olan her türlü birleşmeyi yasak eder. Topluluk hatta edebî, hayırseverlik v eya ilmî maksatlarla bile olsa, bunda meslekî birlikler kurmağa yöneltilmiş bir vetire gören kanun vaziinin gözüne şüpheli görünür.

Lâkin, şüpheli görüneni bilhassa işçi birliğidir: Şiddetle takip edileni, rahatsız edileni odur. İhtilâl takviminin yıl II 22 jerminalinde çıkan kanunda ve ceza kanununun 414 ve 415 inci maddelerinde (ki bu kanunlar önce konmuş yasağı teyit eder, ve birleşmek suçunu tenkil hakkını polise vermek suretile bu yasağı daha da kuvvetlendirirler) işçi meslek birliklerile, patron meslek birlikleri arasında bir ayırma yapılmıştır. Birinciler istisnasız yasak edildiği halde, ikinciler ücretleri "haksız ve insafsız„ casına indildikleri takdirde ancak takibata uğrayacaklardır.

10 Nisan 1834 kanunu da yine işçilere karşı tedbir almak maksadını güder, hem bu defa yirmi kişiden az olan her türlü birleşmeler yasak ediliyor. Bu vaziyet, işçiyi, halkı kötü kişi sayan burjuva sınıfının ruhî halini anlatmaktadır. Bu vaziyet, aynı zamanda, işçiyi çalıştırana bağlı tutmak endişesine de cevap veriyor. Patron birliklerini takip ve rahatsız etmek, işçinin bağlı kalmamak arzularını arttırmak, işçiyi yarı resmî bir şekilde müessese şeflerine karşı isyana davet etmektir.

Bu andan itibaren, işçi tazyiki karşısında, kanun vazii tereddüte düşüyor, bazan da boyun eğiyor ve kabul ediyor, çünkü sınıf şuurunn hesaba katmak zorundadır. Umumî efkârda (Villerme ve Buret anketlerinin neşri neticesi) işçinin sefaletini ve buna bir çare bulmak luzumunu anlıyor.

Bu, muvakkat hükumetin (25 şubat 1848 kanunu) niçin birlik kurma hürriyetini ilân ve ceza kanununun 414 ve 416 ıncı maddelerini 27 kasım 1849 tarihli kanunla islah ettiğini izah eder. Bunlar yarını olmayan tedbirlerdir, çünkü, bu islahı takip eden grevler ve ayaklanmalar hareket tarzında bir değişikliğe sebep oluyor, birlik kurma hürriyeti önce geçici olarak, sonra da kati şekilde rafa konuyor (25 mart 1842 kanunu) yasağa rağmen, 25 mayıs 1864 de çıkan bir kanunla sendikacı harehete resmî olarak tekrar müsamaha ediliyor; çünkü bu kanun birleşme suçunu ortadan kaldırıyor. Lâkin yine de birlik kurma hürriyeti tanınmış değildir. Böyle olmakla beraber, çok mühim bir adım atılmıştır. 1868 yılı martında hükümet hukukî bakımdan olmasa bile, resmen sendika hukukunu tanıyor; bu hak nihayet 25 mart 1884 kanunileşecektir.

Vakılara bakınca görürüz ki 19 uncu asır —1884 te sona erer ilk üç çeyreği— kanun çerçevesi dışındaki işçi hareketlerinin cer-

yan ettiği asırdır, bu asır hem sendikacı hareketlerinin kuvvetile hem de tamamen meslekî karakterile temayüz eder.

Yasak edici kanunların varlığına rağmen, meslei bir takım birlikler meydana çıkıyor, ve türlü şekiller altında inkişaf ediyorlar. Lâkin her türlü siyasî faaliyetten uzak duruyorlar. Yalnız asrın son yıllarında, siyasî faaliyetle kooparatif faaliyeti mezceden meslekî bir takım topluluklara doğru temayüller beliriyor.

Eski kalfa birlikleri Fransız ihtilâlinden sonra bir müddet faaliyetlerinde devam ediyorlarsa da, çökmekten kendilerini kurtaramıyorlar. Esnaf teşkilâtı rejiminin ortadan kalkmasından ve bu teşkilâtı doğuran lonca zihniyeti yerine, gittikçe kuvvetlenen sınıf zihniyetinin kaim oluşundan sonra bu kalfa birlikleri yaşayamazlardı. Muhtelif esnaf loncaları arasındaki eski kavgalar, işçi sınıfının tesanüdü ve hakim sınıfa karşı gittikçe artan muhalefeti kendini belli ettikçe zayıtlamaktadır.

İşçi faaliyeti bundan böyle başka şekiller altında ifadesini bulmaktadır. Eski birliklere o zamana kadar canlılıklarını veren indî ve mistik zihniyetten sıyrılmış olan yeni birlikler, daha açık bir şekilde meslekî, lâkin bir hamlede kuvvetini gösteremiyecek bir temayül olduğunu belirtiyorlar. Bu temayül yavaş yavaş meydana çıkıyor, ve ancak 1884 kanununun kabulü arefesinde bütün çıplaklığile kendini belli ediyor. Karşılıklı yardım cemiyetlerinde hemen hemen hiç varlığı bilinmeyen bu temayül mukavemet cemiyetlerinde, yardımsever bir vasfı olan tamamen sosyal bir takım temayüllerle birlik olarak kendini göstermekte ve sendika odalarında birinci yeri, her türlü başka temayülü dışında bırakan bir yer almaktadır.

KARŞILIKLI YARDIM CEMİYETLERİ. — İşçi hareketi 1830 yıllarına kadar bilhassa karşılıklı yardım cemiyetleri şekli altında faaliyet göstermektedir. Gaye her şeyden önce yardımlaşma, emekçileri: ihtiyarlık, hastalık, istiyerek olmayan işsizlik gibi sosyal tehlikelere karşı korumaktır. Bu cemiyetler maruz kaldıkları yasaklara rağmen kurulabilirler ve esasen müsamaha da görmüşlerdir; çünkü, bu sosyal hizmeti görmeği üzerine almış olan devlet (kendi adını taşıyan kanunun kabulü sırasında Le Chapilier böyle söylemişti) bu hizmeti görememek gibi bir imkânsızlık içindedir.

Bazan devlet müsaade ediyor, bazan da göz yumuyor. Öyle ki, 1823 yılında tarihte bu türlü 160 birlik vardı. Bu toplulukların yardımlaşma vasfı, Restauration devrine kadarki sosyal raporlarda ifade edilen nisbî sükunu izah eder. Sosyal asayış ancak kıtlık ve hayat pahalılığı zamanlarında bozulmuştur. M. Laroque'un dediği gibi: "Muhalefet, bir takım fakırlerin zenginlere karşı muhalefetidir, bir takım işçilerin patronlara karşı muhalefeti değildir,,.

Sanayie geniş bir ölçüde makinenin girmesi neticesi Restauration devrinde işsizlik başlayınca bu cemiyetlerin vasıflarını değiştiren bir takım grevler patlak verdi. Aynı meslekten olan işçiler arasında istiyerek kurulan bu cemiyeler gittikçe daha iyi beliren meslekî bir vasıf kazanmakta gecikmiyeceklerdir; öyle ki, bu cemiyetlerin esaslı rollerini teşkil eden istiyerek olmıyan işsiz kalanlara yardımdan, gelecekteki belli başlı rollerini teşkil edecek istiyerek işsiz kalanlara, yani grevcilere yardıma geçmek pek kolay olmuştur.

MUKAVEMET CEMİYETLERİ — Karşılıklı yardım cemiyetlerinden farklı olarak, sosyal rollerine meslekî bir rol de katan mukavemet cemiyetleri bu suretle meydana çıkmıştır. Karşılıklı yardım toplulukları da, bir takım meslekî müdafaa toplulukları haline geliyor.

İşçi faaliyeti 1864 yıllarına kadar bu şekli alıyor. 1830 a doğru çok revaçta olan bu cemiyetler 1834 ve 1840 yılları arasında bir küsufa uğruyor ve sonraları daha artan bir faaliyet gösteriyorlar. Gayeleri daima karşılıklı yardımlaşma olarak görünüyor; 1828 de Lyon'da kurulan yardım sandığı ve 1839 da Pariste kurulan matbaacılar birliği hep karşılıklı yardımlaşma olarak görünüyor. Lâkin, bu cemiyetler boykotaj yapmak suretile azalarının meslekî menfaatlerinin korunması için seve seve teşkilâtlanıyorlar. İş şartlarında bir değişiklik yaptırmak maksadile grevleri tahrik ediyorlar (1830 da Paris, 1831 de Lyon grevleri). İstekleri daima meslekî sahanın sınırları içindedir. Kasım 1831 Lyon hadiselerinin de isbat ettiği gibi, işçiler hareketlerine siyasî bir vasıf vermek istemiyorlar; Valinin huzurile patronlarla yapılan bir mukavele sayesinde bir ücret yükselmesi koparmış iken nazır bu mukavelenin her türlü hukukî değerden mahrum olduğunu söyleyince kazandıklarını kaybettiler, kargaşalıklar da sona erdi.

Sonraları işçi faaliyeti tekrar başlıyor, ve ciddi tazyiklere mevzu teşkil eden şiddetli bir takım taşkınlıkları ve isyanları davet ederekten şiddetleniyor. 1834 ten itibaren ve 1840 a kadar kaynaşma hemen büsbütün sona eriyor.

Bir an için boğulan mukavemet cemiyetleri 1840 a doğru tekrar meydana çıkıyor. 1845 ten itibaran bu cemiyetlerin en ehemmiyetlisi olan Paris matbaacılar cemiyeti, başşehrin matbaa işçilerinin yarısını etrafında toplamaktadır. Daha bir çok cemiyetler kuruluyor ve bütün Fransa işçilerini içine alan bir federasyon kurmak fikri her yere yayılıyor. Grevler de yeniden başlıyor, lâkin mahallî vasıflarını muhafaza ediyorlar. Bununla beraber, 1848 ihtilâli kısmen işçi kitlelerinin eseridir.

(Devamı 14 cı sayfada)

WALT WHİTMAN

YAZAN : NUH NACİ ÖZMEN

Whitman için en iyi ismi arkadası W. O. O'conner söylemiştir. «İyi kırsàçlı şair» Daima kıravatsız köylü elbisesi içinde işçi kasketile rastladığımız fotoğraflarından ve kendisinin birer kopyası olàn şiirlerinden onun şöyle bir portresini çizebiliriz. uzun boylu geniş omuzlu açık yeşil gözlü, ve top sakallı sağlam bünyeli mert bir halk adamı. Amerikanın değil bütün dünyanın şairi olan Whitman, geniş nefesli ve geniş muhtevalı şiirlerile demokrasinin vaizliğini yapmış ve mısralarında beş kıtanın bütün hayatını incelemiş ve geniş halk kütlelerinin beşeri ihtiyaçlarına cevap verebilen en büyük eseri ortaya atmıştır. «Leares af Gross». Ondozuncu asır Amerikasının kabul ettiği eserlerini bu gün bütün hürriyet ve adalete susamış milletler heyecanla okumakta ve demokrasi dünyası onu bir "dünya şairi„ adıyla anmaktadır. O iyi bir insan örneği idi ve bütün insanlığı kendisinin bir kopyesi olan eserinde tahlil ediyordu. Leares af Cross demokrasi doktrini içinde düşünülmüş geniş bir sistemin [şiirleridir. Whitmanın demokratlığı önce çiftlik sahibi sonra inşaat ustası olan babasının liberal gurubu tutmasiyle başlar, ahlâktaki mazbutluğu ise 17 inci asır puritenlerine kadar çıkan bir quaker aileye mensup olmasından gelir. Upton Sinclair «Whitmanın hayatı ve eserleri san'atın san'ankârca şekillendirilmiş etikten başka bir şey olmıyacağını isbat etmektedir„ diyor. Whitman her zaman san'atın bir gaye için kullanılabileceğine ve hele insan ruhunu islah için bir vasıta olabileceğine o kadar inanıyorduki bu onun bütün eserlerinde esas motif oluyordu.

Bu noktada Dante, Tolstoy Milton ve William Langlandla birleşmektedir. Whitmanın aleyhinde konuşmak isteyenler ondaki bu kendine fazla güvenmesinden meydana gelen "egotism» e belki itiraz edebilirler. Fakat bu o kadar iyi neticeler vermiş yani kendini tahlille bütün insanlığın tahlilini yapmıya o kadar muvaffak olmuştur ki bizi san'atkârın hareket tarzı usul ve taktiğini düşündürmiyecek kadar heyecanlandırmakta ve hakikat içinde mestetmektedir. Whitman muhakkakki devrinin adamı değil fakat istikbale bakan bir deha idi. Bize 19 uncu asır Amerikasından çok az şey nakleder lâkin bizden 1 asır önce yaşadığı halde bize ikinci dünya harbinden sonraki dünyamızın aynasını o zamandan h a z ı r l a m ı ş t ı r. Whitmanın devrinin cemiyeti tarafından kabul edilmeyişine sebep, münekkitlerin onun hakkında san'attan bir domuzun matematikten anladığı kadar anlar» demelerine sebep onun dehasının o devrin zihniyetinden ve kültür seviyesinden çok çok ilerde olmasıdır. Bir taraftan Sidney Lamier gibi manzum yazıcılar Whitmanın şiirlerinden halkın ne demek istediğini anlıyamadığını ileri sürerken diğer taraftan Emerson gibi şairler onu takdir ediyorlardı. Halâ Whitmanın bir yalancı gibi nefret edilmesi lâzım geldiği veya bir peygamber gibi hörmetle anılması lâzım olan bir kıymet olduğu münakaşaları vardır.

Walt Whitman Long Islanda Huntingtondan bir kaç mil cenubta West Hills adındaki köyde doğdu (31 mayıs 1819) Dokuz kardeşin hür birer insan olarak tahsillerini temin eden annesidir. 1623 te ailesi Brooklyne göç ettiği zaman Whitman köyden ayrılmamıştır. Cemiyeti iki baştan kavrayan iki sınıftan da arkadaşları vardı. Kendi tabirile «güçlü kuvvetli fakat tahsilsizler» gemiciler, işçiler, otobüs şöförleri arabacılar ve ırgatlar'. diğer taraftan da küçük veya büyük burjuvazideki kibar centilmenler, bu büyük emekçi kütleleri onun çok iyi dostlarıydı. Onları çok iyi tanıyor ve bu büyük kürlelerin içinde geniş insiyaki kuvvetlerin saklı olduğunu biliyordu. O bu noktaya lâkayt kalmamış ve insan topluluklarını gaspedılen haklarını geri almak için harekete getirmek istemiştir.

Çok kuvvetle muhtemeldir ki Whitman 1917 de grevleri yaşamış olsaydı bize çok daha ateşli ve Londonun Demir Öksesindeki kadar kuvvetli şeyler söylerdir.| Eğer o "Songof myself„ in 5 inci kısmında mistisizmi tecrübeye kalktıysa bu tesadüfî olarak dindar muharirlerin tesirinde kalışı ve puriten bir aileye mensup oluşundandır: Fakat dine bağlanmakla Whitman başka şairler gibi içine kapanmış ve içtimai hareketlerden sıyrılmış değildir. Onun dini bütün şekilciliklerden uzak. insanlar arasında adalet ve karşılıklı sevgiye dayanan bir kardeşlik dosttuk tesi-

(*) 1 numaralı deneme Upton Sinclaire aittir. Dergimizde [neşredilmişti.

sinden ibaretti. İşte Whiimanın eserlerinde en mistik olarak seçilebilecek parça

Biliyorum
Allahın eliyle yaratılmışım
Allahın ruhuyla kardeşim
Bana kardeş yaratılmıştır bütün erkekler
Bana dost
Bana sevgili bütün kadınlar

Broklyn de bir taraftan işçilerle hayat sürerken aynı zamanda tefekkür içinde zaman ayırıyordu. Thomas moore ın Utop ia sında görülen cemiyetin bir ferdi gibi ilk önce midesini doyuruyordu sonra kafasını.

Sergileri konferanları tiyatro opera konserleri ve siyasî toplantıları hiç kaçırmıyor ve tahsilini bu san'at ve kültür hareketlerini takip ederek tamamlıyordu.

Önce bir çok odacılık ve kapıcılıklarda yer değiştirip durdu. Sonra müretteplik öğrendi. 1836 Hempstede köyüne döndü ve konferanslar vererek geçimini temin etti. The long Islandın de mokrat dergisinde şiirlerini neşretti. Bir taraftan da Aeschylus, Shakespoare ve Danteyi okuyordu. Sonra Brooklyne gelip Brooklyn Freeman,,i haftalık olarak çıkartmıya başladı. Artık san'atında inkişaf açıkça hissedilebilecek hızla artmaktadır. Epictetus ve Hindoo Bible ın tesirinde kalarak "Song af myself,, Kendi Şarkım ve Starting fram Paumanak "Paumanaktan başlıyarak adlı şiirlerini yazdı. 1860 da Bostona gitti, orada kendi hayatının akisleri olan büyük iki seri halindeki şiirlerini verdi. Birinci seri Enfant d'adam "ademin çocukları,, idi ve cinsiyet arasında pisikolojik tahliller yapıyor ve aşkı terennüm ediyordu. Ötekilerde Calamus adı altında idi ve onlarda da sadakat ve kuvvetli aşktan bahsediyordu. Whitman demokrasinin en kuvvetli bağı olarak aşkı kabul eder.

(Sonu gelecek sayıda)

GİRİŞ

Bu akşam boğazlanmış aydınlığın şarkısı
Güneş susmuş, bulutlar darma—dağın
şimşeğin gözlerime vuruyor ışıltısı
ve toprak ısınmış bağrı gibi anamın,
meyvanın yarığında üsare köpürüyor;
İşte usul usul örtülüyor akşamın
üstümüze yeniden lâcivert kanatları,
yine rüzğar, yine bulutlar yürüyor

Bu akşam şimşeklerin kılıcıyle delinmiş
dermanı yok: Kan sızıyor yarasından,
târifsiz bir korku yaşıyor havalarda
siyah tüylü kocaman bir yarasa gibi;
camlar terlemiş, bulutlar yere yakın
ötmüyor ötmüyor bülbül dedikleri.
Sürü sürü insanlar düşmüş yollara
Gözleri gölgelenmiş yüzlerce erkek,
dudakarı titriyen yüzlerce kadın;
çığlıkları kuşlar gibi kanat çırpıyor,
rüzgârları coşuyor cenk şarkılarının.
Yağma mı var, kıyamet mi kopacak?
Az mı bahar gömdük yer yüzüne?
iliklerine kadar kan ile yıkandı toprak,
ağlamak istemiyor gayri gözlerimiz.
Lâkin Avrupa'nın bir memleketinde
tanklarla ezilmiş Hürriyetin kemikleri
Hucum diye ulumuş çengel perçemli tiran
yayılmış lâvlar gibi istilâordulları,
Yine mi harp, yine mi kan yine mi kan?

Bu akşam el ele tutmuşuz farzedelim
dudaklarımızda büyük unutulmaz şarkılar
kalbizde insan ve Hüriyet sevgisi,
yürüyelim Döne'm, beraber yürüyelim
önümüzde insanlar, ardımızda insanlar,
Gözlerin büyük büyük açılmasın karanlığa.
Yağmur mu çiseliyor, saçların mı ıslanmış?
Gölgeler mi düşmüş sıcak avuçlarına?
Kalbim yanıyor: Kurşuna dizilmiş saadet.
Elbet büyük toplar gibi gürlesin isterim
zulme ve temerküz kamplarına karşı
Hürriyet'den, hürriyet'den bahseden mısralar.
Yürüyelim Döne'm, beraber yürüyelim
Kalbimizde insan ve Hürriyet sevgisi
önümüzde insanlar, ardımızda insanlar
yürüyelim sabaha kadar.

Attilâ İlhan.

Faşizmin işçi sınıfını ezme politikası

YAZAN: DANİEL GUERİN

I. Faşist devlet sendikaları ortadan kaldırır, işçinin mukavemetini felce uğratır

Faşist devlet iktidarı ele alıp dikta- törlüğünü kurduktan sonra ele aldığı en mühim meselelerden biri işçi meselesi olmuştur.

Kapitalist devler maksatlarına ulaşmışlardır: temenni ettikleri «kuvvetli devlet»i nihayet avuçları içine almışlardır. Sosyal ve iktisadî bir sıra tedbirlerle, Faşist devlet bunların kârlarını azalmasına mani olmağa, teşebbüslerini daha çok gelir getirecek,, hale getirmeğe çalışacaktır.

Bu faaliyet ilk önce, ve bilhassa işçi sınıfına karşı cephe almak şeklinde kendini gösterir, Faşist devlet ücretlerin katliâm edilmesine imkân verecek şartları cat etmekle işe başlar işçi sendikalarının fabrikalardaki şubelerinin ortadan kaldırılması, grev hakkının kaldırılması, kollektif mukavelelerin hükümsüz bırakılması, kapitalist teşebbüsün kucağında patron istibdadının yeniden kurulması.

Lâkin, bu, programın ancak birinci kısmıdır. Bundan başka, işçi kitleleri arasında gelecekteki her türlü topluluk imkânlarını da önlemek lâzımdır. Onun için Faşist, devlet iş anlaşmazlıklarına mümkün olduğu kadar az karışan demokratik devletin tamamen zıddına, bütün otoritesini iş verenlerin hizmetine âmâde bulundurur: işçileri polis nezareti altındaki bir takım teşkilatları içinde bir araya toplar; bu teşkilatın reisleri tepeden inme tayin edilmiştir. Teşkilâtın azaları tarafından kontrol edilemezler, lâkin bu reisler tam bir yalan ve tezvirle kendilerine bu teşkilât azaarının «temsilcileri» adını verirler. Faşist devlet her grev teşebbüsünü şiddetli pisiplin cezaları ile cezalandırır: datrona karşı mücadele etmek, devlete karşı gelmek demektir; her türlü iş anlaşmazlığını önlemek için «kendisinin hakem tayin edilmesini mecburî kılar, yani patronların arzularını hakem kararları kılık kıyafetine sokar bu kararlara itiraz eden her kimse devletin düşmanı olarak telekki edilir. Nihayet, kapitalist devletin sömürdükleri işçilere vermeği münasip gördükleri ücretleri kabulü işinde otoritesini müeyyede olarak kullanır. bu ücretlerin kabul etmemek, devlete itaat etmemek demek olur.

İTALYADA

İtalyada işçi-sendikalarının yok edilmesi, Faşizmin iktidarı ele almasından çok evvel başladığı için, biraz dada eski zamanlara gitmemiz icap ediyor. Faşizm ilk önce yaralanması daha kolay ziraat sendikacılığına hücum ediyor. «Kızıl birlikler» in ve ırgat kooperatiflerinin merkezlerini yağma ediyor, bu teşkilâtların mesul mücadelecilerini öldürüyor. Buna mnvazi olarak, büyük toprak sahiplerinin himayesi altındaki faşist "sendikalar,, kuruluyor; «Bu faşist sendikacılığı nasıl mı kurulmuştur? diyor Musolini. Doğum tarihi: 1921, yeri de: Po vadisi. İçinde doğduğu şartlar; İhtilâlci müstahkem mevkilerin zapt ve tahribi» (3) Emekçileri faşist «sendtklar»a yazılmağa zorlamak için her türlü cebir ve tazyik çarelerine baş vurulmuştur. Mal sahipleri ancak gündelikçilere iş veriyor, ancak yarıcılarla iş görüyor, bankalar ise faşist teşkilâtlara girmiş çiftçilere ancak kredi yapıyorlar.(4) Sosyalist ve kooperatifçi düşüncenin kökleştiği bazı merkezlerde mukavemet daha kuvvetli oluyor ve yıllarca sürüyor. (5) İş verenlerin ısrarlarına boyun eğmedikleri takdirde yavaş yavaş açlıktan ölmeğe mahkûm hale düşen Irgatlar gerek teker teker gerekse toplu bir halde faşist"sendikalara,, girmeğe razı oluyorlar. Gorgoli'nin anlattığına göre; «bir kart, beyanname ve bayrak paketi yapılıyor, en yakın (fascio) merkezine toplu olarak kaydolmağa gidiliyordu.» 6)

Ancak iktidarı ele aldıktan sonradır ki, faşizm büyük sanayi emekçileri sendikalarına hucum etmeğe cesaret ediyor. "Roma üzerine yürüyüş „ ün ferdasında mahallî (fasciolar hemen her yerde sendikaya dahil olanların listelerini ele geçiriyor, bu sendika azalarını bir araya toplayıp, tazyik göreceklerini söylemek suretile gözlerini korkutarak, bunlara faşist "sendikalar» a aza olmaları için nasihat ediyorlar. Ellerinde «kızıl„ sendika kartı bulunanları gebertinceye kadar döğüyor, işkence ediyor, boykot ediyorlar, Patronlar, işe yerleştirme müesseseleri ancak ellerinde faşist «sendika„sı kartı bulunan işçileri işe alıyor, kabul ediyorlar; sanayicilerin kendi adamlarını bizzat faşist "sendikalar»a yazdırdıkları ve ücretler üzerinden azalık taahhütlerini kestikleri sık sık görülmüştür.

1923 Ağustosundan itabaren Büyük faşist meclisi Büyük umumî (patron) konfederasyonile münasebetlere girişiyor ve bu konfederasyoun faşist «sendikalar„ ile

daimi bir temas kurmıya davet ediyor. Aralık ayında «Chigi sarayı» anlaşması adı verilen anlaşma yapılıyor: bu anlaşmaya göre patronlar faşist «sendıklar„ı resmen tanımış oluyorlar. Büyük sanayi umumi konfederasyonile faşist «sendikalar» ı konfederasyonu daimi karma bir komisyon seçiyorlar; bu komisyonun vazifesi her iki cemiyetn politikasını «ahenkli bir şekilde yürütmektir» Bu tanınma ile kuvvetlenen faşist «sendikalar„ , işçi sendikalarının sosyal mirasçılığını kanunî yollarla da elde ediyorlar. 24 Ocak 1924 farihli bir kanun bu teşkilâtların idarecilerini azetmek, ve bu teşkilâtlar dağıldıktan sonra mallarını tasfiye etmekle vazifelendirilmiş bir takım "komiserler„ tayin etmek hususunda valilere müsaade veriyor. Bu şehirde muayyen sayıda işçi sendikası firarileri toplamağa muvaffak olunca, rakip faşist sendika, eski sendikanın: gayri menkul, banka hesapları, v. s.... gibi mülkiyetinin mirasçısı olduğunu iddia ediyor ve bu hakkı da kazanıyor. (7)

Lâkin, bu taktik muvaffakiyetli neticeler vermekten uzaktır. (Sendika hürriyeti yaşadığı müddefçe) İş umumi komitesi kanuni bir şekilde yaşamağa devam ettikçe, kullandığı bütün tazyik vasıtalarına rağmen, faşist «sendikalar» büyük sanayi emekçileri arasında pek az terekki gösteriyor : «fabrika dahili komiteleri„ seçimlerinde faşist namzet listeleri «kırmızı reyler karşısında tam bir bozgura uğramışlardır„ (8); 1925 Martında, Brescia madencileri faşist sendikası grev emrini verdiği zaman, bu emre yalnız işçilerin % 20 si icabet etmiş, bütün ötekileri İtalyan maden işçileri federasyanunun (F. I. O. M.) iki gün sonra verdiği emre göre hareket etmişlerdir.

Tazyike baş vurmaktan başka çare kalmıyor. 1925 te totaliter diktatörlük başladığı zaman, sendikalardan arta kalanları kati surette ortadan kaldırılmıştır : «Vidoni sarayı» anlaşması denen 2 Ekim anlaşmasile, Büyük sanayi umumi kondeferasyonu faşist "sendikalar»a münhasır bir imtiyazı tanıyor; bundan böyle iş mukaveleleri akdetmek hakkı yalnız faşist sendikaların inhisarı altındadır. Ayni zamanda grev hakkı ortadan kaldırılmış, «fabrika dahili komisyonları lâğvedilmiştir. Kasım ayında kursları, sendikalar, henüz mevcut federasyonlar dağıtılmış, malları müsadere edilmiştir. Ancak ismen yaşamakla devam eden İş umumi komitası da 1926 da ortadan kalkıyor.

●

İşçi teşkilâtları yok edilmiştir. Teşebbüs sahasında patronlar mutlak otoritelerini yeniden ele geçirmişlerdir. Şimdi de gelecek için tedbirler almağa sıra geliyor. (Enquete en İtalie fasciste adlı kitabında Kerillis "Sendikacılık olmadan işçi mukavemetini nasıl felce uğratmalı? diye itirafta bulunuyor. 9)

(İşçi mukavemetini felce uğratmak,) «siyasî disiplin„ organizmaları haline gelmiş faşist «sendikalar„ ın bundan böyle üzerlerine aldıkları en mühim vazife olacaktır. 10) Emekçiler belli sayıda bir «meslek bölmeleri «içine sokulmuşlardır 12), onların bu bölmeler içindeki faaliyetlerini nezaret altında bulundurmak, ve böylece zaptetmekten kolay ne var ?

3 Nisan 1926 tarihli kanunla faşist "sendıkalar„ ı hakikaten «sendika temsilciliği„ imtiyazlalarının teyit edildiğini görüyorlar 12). Lâkin bunlar sadece ismen sendikadırlar. Faşist «sendika azası» nın hiç bir hakkı yoktur; temsilcilerini serbestçe seçmek gibi en basit ihtiyardan bile mahrumdur. Bu sözüm ona «sendikalar», hakikatte, devlet idarelerinin organlarından başka bir şey değildirler; sendika şefleri, bizzat Rossoni'nin itirafına göre, "sendikaları sevk ve idare etmek üzre hükûmet tarafından

(Devamı 14cü sayfada)

HİCİV TARİHİ

EŞREF

VI

. . . .

Hulûsu kalp ile işte duaya eyledim agaz
Garaz Sultan için bence duadır şairiyetten
Yaşa zülm üzre zülmeyle, günahkâr ol ki şol rütbe
Geçerken yık Sıratı ortasından fartı sikletten
Dilin kopsun demirden kerpetenle son zamanında
Edersin belki tövbe, kadir olmuş ebkemiyetten
Doyar aç gözlerin belki toprakla, terki dünya et
Boyanmış lahyeni kuvvet al da kurtar Şamlı İzzetten
Nefes alma kilitlensin o sun'i dişlerin zalim
Boğul boğdurduğun Mithat gidi sen de o haletten
Giderken mahşere olsun elinde hunu mazlûmin
Kına sansın görenler ehli sünnet velcemaatten.
Teverrümet, kurudukça kurı amma yene sağol
Bükülsün kametin ucube ol çık ademiyetten
O rütbe kambur ol ki kendin eyle zıllını takbil
Diken batsın yürürken burnuna hâki mezelletten
Felek tutsun koparsın saçlarından bir eleklik kıl
Söz aldım ben ucuz yapmak için çingâne himmetten
... in dönsün buruşmuş bir hiyara gübresizlikten
Ikındıkça, ıkın mahrum olunca defi hacetten
Seni bir sandığa koysunda Jön Türkler dolaştırsın
Katılsın seyredenler haline zehkü meserretten
Ne mümkün bence yazmak seyylatı asrı hakkile
Gerek derdi maişetten, gerek alemi gurbetten

GORKİ'YE DAİR HATIRALAR

A. Serebrovdan Çeviren : Oktay Akbal

● ● ●

(A. Tikhonof Sovyet edebiyatında A. Serebrof adıyle tanınır. Maksim Gorki ile otuz dört yıl süren uzun dostluğu müddetince. Serebrof'un aşağıya aldığımız yazısı hatıralar adındaki eserinden bir parçadır. Dikkatimizi çeken diğer enteresan parçaları da ilerde takdim edeceğiz.)

● ● ● ● ●

Sanat sevmeyenler, sanat tiyatrosununun provalarında elbette bulunamazlardı. Fakat ben bu tiyatrosunun yabancısı değilim Petersburg'daki temsilcilerini görmüştüm. Şimdide piyesin müellifi tarafından provaları seyretmeğe davet edilmiştim.

"Aşağı tabaka arasında,, nın dördüncü perdesini prova ediyorlardı. Salon yarı karanlığa gömülmüştü, yalnız sahne aydınlatılmıştı. Sahne vazının masasında müdür Nemiroviç-Dançenko, dekoratör Simov ve Morozov ve tanımadığım yalnız en sesini görebildiğim sakallı bir zatın hayalleri b e l i r i y o r d u . Gorki'yle ben on ikinci sırada oturuyorduk. Onu sahne vazının masasına davet etmişlerdi fakat o bu teklifi red etmişti.

— Bana bir barometreye bakar gibi bakacaklar: halbuki ben daima "Mütehavvil,, işaretini taşırım.

Mütehavvil tam kelimeydi; gülümsedi. "Çıkış,, kelimesi yazılı lambaya bir göz attı. Aktörün monoloğundan sonra Gorki eğildi, gözlerinden bir damla yaş düştü. Piyes bitmişti. Dançenko ellerini şaklattı, derhal perde açıldı, aktör ve aktrisler salona indiler ve sahnede temsil ettikleri insanlar olmaktan çıktılar. Tanıdık simalar; Stanislavski, Kasalof, Moskuin, Kiniper... Onları pılı pırtı içinde, pis, kirli görmek hoş değildi. Jes leri, sesleri dışları ile ahenk halinde değildi.

Dançenko müellife yaklaştı :

— Bugünku temsil hoşunuza gitti mi?

Gorki gözlerini indirdi, bıyıklarını burdu.

— Verecek bir emriniz varmı?

Dançenko, Gogol'un müfettişini taklit aderek isti za etmişti.

Nezaket mübadelesi başladı. Gorki :

— Rica ederim, burada emir vermek size aittir.

— Fakat?

— Evvelcede söylemiştim.. Bu hoşuma giden bi. şey. Fakat bu biraz çok karanlık. Çekov mektubunda artık herkes nazarında bir bedbin olarak telâkki edileceğimi yazıyordu. Ben bedbin ha.. Bu piyeste açıkça söylenen nedir? İşte bir gece barınağında yaşayan insanlar, bunlar bütün kötülüklerine rağmen insandırlar. Paçavralara bürünmüş olmalarının ne ziyanı var. İnsan, paçavralar altındayken üniforma ve gece elbisesi ile olduğundan daha iyi görülür. Bu onlara karşı bir merhamet değil bir saygıdır; ve bu insanların sizin bu şeytan seyircilerinizle rinizde uyandıkları korkudur. Eğer bu fakir insanlar gelip şöyle deseler: "Biraz geri çekilin, bize de yer verin, sizin bizden daha üstün bir tarafınız yok. İş te bütün mesele. Fakat sizin sahnenizde bu bir sadakadan fark sız. Servetinizde alınıp fakirlere verilen bir meteliğe benzer bir his veriyor insana...Kostantin Serguyeviç (Stanislavski) mükemmel, fakat insan mevzuu babis olduğu zaman az emniyet verici bir şekilde oynuyor.. Bir rüya.. Çekof un dediğine göre ikiyüz üçyüz sene olacak.. Fakat insan işte karşınızda ona bakmak zahmetini ihiiyar edin.. Her birimize. Hakiki kaynak korası.. Onsuz insanlar birer odundur. Görüyorsunuz, kendimi bir beyanname gibi halka sunmaktan sıkılmayacağım.. Sesinizi yükseltin, bunun tabii olmayacağınımı sanıyorsunuz? O şeytan Natüralizm! Onunla Boborikin meşgul olsun..Zaten ikiside birbirlerine benzerler: kabak kafalı, dişsiz ve gözlüklüdürler.

Gorki aktörlerin onu dinlemek için etrafını aldıklarını gördü. Aktörlere döndü:

— Size bir kere daha teşekkür ederim dedi.

Ve sağı solu selâmlıyarak üzerine "çıkış,, yazısı olan lambalı kapıya doğru yürüdü.

Çaddede kol kola yürürken Gorki bana şöyle diyordu:

— Onlara Lükas'ın iki keli mesile dokunabilirdim. Lâkin bu insanlara hitap etmek beni sıkıyor. Sanki ders veriyormuşum gibi geliyor bana. Lükas Karatayev'in bir parodisidir. Bu o kadar basit ki farkına varılmaz. Zaten aynı dili kullanırlar. Lükas bana göre zararlı bir mahluktur. Moskvin'se onu bir aziz, bir don ötesinin Tikhong'u gibi yapiyor Adınızı taşıyan bu adamın karakteri Sen Fransuva Dasiz cinsinden. Voronej'de doğmuş. onun güzel bir portresi çizilebilir. Dostoyevski "KarAramazoflar,,da bir denedi, muvaffak olamadı. Fedor Mihailoyiç (Dostoyevski) ince bır oyun oynadı. Bu Tikhon, görüyorsunuz ki sadece ormanda bir ırmak gibidir.

Gazetni ve Nikitskaya caddelerinin köşesinde, çıplak ayakları lastiklerde bir dilenci, delik

Devamı 16 ıncı sayifede

Samet Ağaoğlu'na Cevap

Vatan gazesinin 27-9-946 sayısında yukardaki başlık altında bir yazınızı neşr ederek sendikalar hakkında bazı meseleleri ortaya koyuyorsunuz deniz işçileri sendikasının bir azası olduğum için koymuş olduğunuz meseleler hakkında kendi fikrimi söylemeyi faydalı buldum.

Yurdumuzda evvelâ sendikaların kurulması halk partisinin olağan üstü toplantısında alınmış bir lutuf kararı olduğunu kabul etmiyoruz, çünkü sizinde kabul ettiğiniz gibi 150 senedenberi demokrat memleketlerde sınıf esası üzerine cemiyet kurmak hakkı verildiği halde Türkiyemizde bunun yasak olması işçilerimizin sendika kurmak kabiliyetlerinin olmadığından değil, bazı menfaat sever insanların iyice istismar edebilmeleri için kullandıkları bir taktikten başka bir şey değildi. İkinci dünya harbinden sonra birleşmiş milletler ana yasasına imza koyarak demokrak milletler safında yer alan bir Türkiyenin bu hakkı tanıması artık bir zaruret haline gelmişti, binaenaleyh hükûmet cemiyetler kanununu bir lütuf olarak değistirmemiştir. Bu gün mensucat işçileri sendikası;kurulalı ancak bir ayı geçmemişken bu teşkilât bugün 4500 aza kayıt etmiştir işte deniz işçileri sendikaşı aza sayısı 1000 i çoktan geçmiştir bunu takip eden inşaat sendikaları gibi adedleri her gün biraz daha artmaktadır.

Üzerinde hassasiyetle durduğunuz bir mesele bu sendikaların kuruluş ve işletmelerinde hangi prensipin rehber olacağı sorusudur. Buna gelince Türk işçişi asırlardanberi iş verenlerden ne çekdiğini çok iyi bilir. Bu patron kim olursa olsun hatta bazen devlet bile ameleye en kötü hayat şartlarını reva görmüştür. Evvelâ ona gayrı sıhhî şartlar altında uzun saatler çalıştırmış bu işine mukabil en az parayı ödemiştir bazan onu bile aylarca sallayan patronlar hala mevcuttur. Bu gün sendikasını kurarak kendisi için emek verenler uzun tecrübelerden sonra kimin dost kimin düşman olduğunu çok iyi bilen insanlardır.

Biz bize dostça hareket edenlere daima dost elimizi uzatan fedakâr ve vefakâr insanlarız, asırlardanberi çok çalışıp az kazandık buna mukabil şimdı az çalışıp çok kazanmak istemiyoruz. Bizim istediğimiz en basit hakkımız yani insan olduğumuzun tanınmasıdır her cemiyetin fertleri gibi muayyen saatlarda çalışmak keza muayyen saatlarde dinlenmek okumak eğlenmek istiyoruz.

Bugünkü içtimai nizam bizi birgün işten kovulmakla tehdit etmektedir. Bizimde izzeti nefsimiz vardır çalışdığımız yerlerde bir garanti isteriz.B iz nihayet emeğinin kira bedelinden başka geçim vasıtası olmayan insanlarız fakat bu emek hei patronun keyfine göre kullanıldığı takdirde bu günkü işçi sefaleti meydana geliyor.

Biz ne devlet içinde ne de devlete karşı kurulmuş sendikalar değiliz. Biz kendimiz için kurulmuş sendikalarız kendi yaralarımızı kendimiz saracak kendimiz paylaşagız. Ancak bize karşı iş verenlerin ilerde takınacakları tavır sendikalarımızın istikametini tayin edecektir; yoksa bu gün hiç bir kötü niyetle harekete geçmiş değiliz bunun en büyük delili nizamname ve programlarımızdaki sarahattir. Maksadımız hasta veya işsiz arkadaşlarımıza yardım için aramızda tesanüdü sağlamak patronun karşısına bir varlık olarak dikilmekten başka bir şey değildir. Bu kısa yazımızla size sendikalarımız hakkında oldukça malumat verebildimse kendimi bahtiyar ad ederim.

KAYNAKÇI USTASI
İHVAN KABACIOĞLU

İstanbul Liman Komitesi

Türkiye Deniz işçileri Sendikası kuruluşunun üçüncü ayını doldurmaktadır. Bu müddet içinde hızlı adımlarla yürümüş nizamnamesi ahkâmından olarak her türlü faaliyetini artırmış bulunmaktadır. Gayelerinin tahakkuku için elzem olan teşkilât ve kadrolarını tamamlamakla meşguldür.

İşte ilk ve canlı delili olarak İstanbul liman komitesini tesis etmiş bulunuyor. Liman komitesi kurucularının her biri kendisine has bir karakter ve vekar içinde kendi dâvalarında başarılar kazanacaklarına inanmış işcilerden mürekkep, davalarını idrak etmiş temiz insanlar olduklarını hareketlerile gösterecek örnek insanlardır.

Liman komitesinin şu kadrosu Deniz işçilerinin değerini ifadeye kâfi bir listedir.

Nazım Tanyolaç Selâhattin Peliter. Hamza Dinç İhvan Kabacıoğlu Samih Güt Mustafa Gümüş Alev Kemal, (Hüsamettin) Ahmet Doğusal Cevdet Bilir. Mustafa Gürmeydan Muzaffer İlk Çak Mehmet Emin Alp-

(Devamı 16 da)

Faşizmin İşçi Sınıfını Ezme Politikası

Baş tarafı 11 inci sahifede

seçilmiş bir takım kara gömleklilerdir (13). Zaman zaman, sendikaların, federasyonların ve ya vilâyet birliklerinin yaptıkları toplantılarda veya kongrelerde hiç bir münakaşaya müsaade edilmez. Floransada çıkan (Universale) gazetesinde şunları yazıyor: «Çalıştığım sanayi şubelerinin sendikasına nizamına uygun bir şekilde kayıtlı bulunan ben, hiç bir zaman teşkilâtla temasta bulunmak, toplantılarda münakaşa etmek, düşüncelerimi serbestçe ifade etmek (müsaadelerine nail olmam)]

Bu sendikrlara aza olmak sözüm ona (ihtiyaridir). Lâkin, hakikatte, bu sendikalara girmemiş işçiler yine «sendika» aidatlarını vermeğe ve (bu sendikaların iş verenlerle mutabık kalarak hazırladıkları iş şartlarını ve tesbit ettikleri ücretleri) kabule mecburdurlar. Esasen işçileri bu sendikalara aza olmağa mecbur etmek için her türlü cebir ve tazyik vasıtalarına baş vurulmuştur: meselâ, işsiz kalmış bir işçi, işe yerleştirme bürosundan ancak "sendika„ kartını gösterebildiği takdirde yardım görebilir veya iş bulabilir.

●

Faşist hükumet emekçileri «sarı» teşkilatlar içine tıkmakla da yetinmez; işçilerin her türlü istiklâl gösterilerini de şiddetli disiplin cezalarile cezalandırır. Bilhassa, grev devlet aleyhine işlenmiş bir suç, «içtimaî düzene karşı» işlenmiş bir suç olarak telâkki edilmiştir. Bu yüzden bu suçu işleyenler bir yıldan üç yıla kadar, "grev tahriki yapanlar„ ise üç yıldan yedi yıla kadar küreğe mahkûm olurlar. Grev "siyasî» bir karakter taşımıyorsa, cezalar daha hafif olur. Lâkin, grev her zaman «siyasî» bir faaliyet telâkki edilmiştir.

Devletin himayesi altında faşist sendikalar tarafından aktedilen sözüm ona «iş mukaveleleri» inde işçilere yüklenen vazifelere işçilerin (haklarından) daha fazla yer verilmiştir: Meselâ inşaat mukavelesinde yalnız on iki madde disiplin meselelerine ayrılmıştır. Bu mukavele askerî bir talimatname hazırlanmıştır: "Bütün işçiler, mertebeler silsilesince kurulmuş sıraya göre, bir üst şeflerine tâbidirler„ (15)

Faşist devlet "iş cüzdanı» nı ihya ediyor. Resmî makamlar bu cüzdana, hamilinin tavır ve hareketi "millî bakımdan tatmin edici» midir, değil midir, bunu yazarlar, iş veren ise. doğruluk kâğıdı vermek icap edince, çıkarılan işçinin kabiliyetli olup olmadığını emniyetli olup olmadığını kaydeder.

●

Her türlü iş anlaşmazlığını önlemek için, faşist devlet kendi hakemliğini zorla kabul ettirir: ister «vilâyet sendikalararası komiteler„ içinde (1927 den 1931 e kadar), ister "vilâyet korporatif ekonomi komiteleri„ içinde (1931 den itibaren), ister "korporasyonlar"ın "uzlaştırma komiteleri„ içinde (1834 ten itibaren) ve isterse bunların zirvesinde iş hakimliği (16) (1926) huzurunda olsun, bu "hakemlik„ senaryosu hep aynıdır: faşist devlet memurları patron temsilcilerile "işçi mümessilleri„ aralarını bulmağa çalışırlar: lâkin, hakikatte, patronların arzularını hakem kararları kılık kıyafetine sokmaktan başka bir şey yapmazlar. Bir samimiyet anında, Mussolini, büyük sanayi konfederasyonu reisine şu sözleri söylüyor: "Sizi temin ederim ki, Bay Benni, ben iktidarda bulundukça iş verenlerin iş hakimliğinden korkacak bir şeyleri yoktur„ (17)

Patronların arzularına karşı gelmek, devlete karşı itaatsizlik etmektir; İş hakimliği tarafından verilen kararlara uygun hareket etmek istemiyen emekçiler bir aydan bir yıla kadar hapis cezasına ve 100 liretten 5.000 lirete kadar para cezasına çarpılırlar.

Çeviren: Şerif HULÛSİ

Notlar:

[1] Bu yazı serisinde görüleceği vechile Faşizmin işçiye karşı aldığı bütün tedbirleri, yaptığı bütün tazyikleri bizim işçi mevzuatımızla karşılaştıran bir yszıyı bu makale serisinin sonunda neşredeceğiz.

[2] Mussolini, 1926 yılında Senatoda verdiği nutuk.

[3] Nirolotti, «Le fascisme contre le paysan.» 1929.

[4] Pietro Neni, «La faillite du syndicalisme fasciste,» ds. Cahiers bleu- 27 Temmuz 1929.

[5] Gorgolini, «Fascisme.» 1921.

[6] Salvemini, «Le syndicalisme fasciste, ds. Nouvelle Revue socialiste.

[7] pietro Neni, «Adı geçen eseri.»

[8] Echo ds Paris gazetesi, 6—19 Ekim 1933,

9) Razza faşist şefinin itirafı, 3 Ekim 1933;

10) Valois, Finances italiennes' 1930;

11) 1 Temmuz 1926 nizamnamesile tamamlanan kauun;

12) 1929 da Popolo d'İtalia'da çıkan ve 9 Şubat 1935 tarihli Le Populaire gazetesinde zikredilen mekale;

13) (Universale) gazetesi Floransa, 25 Nisan 1934;

[14] R. Boati, «Ou mene la domestication des syndicats,» ds. Re'valutin «prolitarienne,» 25 Mayıs-1934.

[15] Şu son günlerde bizde de kurulacağından bahsedilen iş mahkemelerinin her halde buna yakın faşist bir müessese olacağı ve işçiyi yine eskisi gibi mahkeme kapılarında süründereceği anlaşılıyor.

[19] Juho, «La charte fasciste du Travail.» 1927 de zikredilmiştir.

Sendikalizmin Menşeleri

7'inci sayfadan:

Kaynaşmalar türlü şekillerde takibata maruz kalıyor. Lâkin 25 mayıs 1894 kanunu kabul edi lince, yeni bir takım işçi toplulukları sendika odaları şekli altında kurulmakta devam ediyor.-

SENDİKA ODALARI. — Bundan böyle artık karşılıklı yardım toplulukları değil, mesle ki korunma ve işçi terbiyes grupları bahis mevzuudur; bunların gayeleri iyice belli ve açıktır. karşılıklı yardım paravanası arkasında gizlenmiş değildir. Şüphesiz bunlarda hep gayri kanunî topluluklardır. Bununla beraber, hükumet ticaret nazırı Foureade de la Roquette'in ağzından 1868 martında bunların müsamaha göreceklerini söylüyor-65 cemiyetin bulunduğu Paris'te 1869 da işçi cemiyetleri federa odası kuruluyor ve millî ölçül dahilinde geniş bir federasyon hareketinin meydana çıktığı görülüyor. Bu harekete tesanüt grevleri ve grevcilere ödünç para veren sandıkların ihdası da katılıyor. Bu tesanüt hatta milletlerarası bir ölçüde yayılıyor.

1870 harbi, komün hareketi ve bunu takip eden kanlı tazyik sekiz yıl müddetle işçi hareketini felce uğratıyor. Bu faaliyet yeniden başladığı zaman, sadece meslekî sahada kalıyor, ve her türlü siyasî faaliyete yabancı bir tavır takınıyor, Greve baş vurmak bile bazı topluluklar tarafından bazan mahkum edilmiştir. Amiens (1876) ve Lyon (1878) kongrelerinde bu zihniyet kendini gösteriyor.

Böyle olmakla beraber, daha bu devirde Jules Guesde'in propogandaları meyvalarını vermeğe başlıyor ve Marsilya kongresi (1879) sendika faaliyetine muhalif bir cephe alarak, siyasî faaliyete taraftar olduğunu açıktan açığa bildiriyor. O zaman, sendika hareketine kanunî haklarını veren 25 mart 1884 t. kanun kabul edilmiştir. Bundan böyle, çi faaliyeti, kanunla tam bir anlaşma halinde ve açıkça kendini gösterebilecek: artık hükumet değişmelerine oyuncak olmıyacak ve yürüdüğü yoldan kendisini döndüren bir kuvvetten korkusu olmıyacaktır.

Fransızcasından çeviren
Şerif Hulûsi

HAFTANIN HİCVİ

Karaborsacılar

Doğan Ruşenay

"Zenginlik insanlığın yüzkarası, ahlâksızlığın nezaket kılığına bürünüşü ve milletin ekmeğinden çalınmış hakların ferdi ellerde birikerek gene milleti ezmek üzere kullanılışıdır. Her nerede sömürülecek bir menba görürlerse. arpaya saldıran eşekler gibi, zenginler oraya saldırır, birbirlerine girer. birbirlerinin kafasını gözünü yararak en büyük parçayı koparmağa kalkarlar.

Zenginler mal ve mülkleri uğrunda satmadık değer, çiğnemedik his, kirletmedik fikir bırakmamışlardır. Amma onlar daima millî kahramanlar olarak gözükür. açlar, sefiller, veremliler kitlesinin derdine çare bulmak meselelerinin başında « Arzı servet„ eder; yene bu meselelerin başında papellerine papel; apartımanlarına apartıman ve soygunculuklarına soygunculuk katarak, çatlayası midelerine hizmet ederler. Zenginler saltanatta dalkavuk , Meşrutiyet'te dalkavuk, Cumhuriyet'te dalkavuk, yani daima soyguncu mürai , daima yalnız kendilerine hizmet etmiş ve insanlığın en hayvani sevki tabiilerinden yoğurulmuş menfaat kadavralarıdır. Burjuva nizamı denilen ekonomik istibdat rejimi bütün hayatlarını sıkıntılar içinde geçiren ve icabettiği zaman da cebhelerde ölmeğe giden halk kitlelerini inlete, inlete, zenginlerin saltanatını devam ettirmek için kurulmuştur.

Patron kılığına girerek işçinin emeğini müteahhit kılığına girerek milletin parasını. tüccar kılığına girerek halkın yiyecek ve giyeceğini, doktor kılığına girerek kitlelerin sıhhatini ve nihayet «saltanatı» ele geçirerek içtiğimiz suya, soluduğumuz havaya kadar herşeyi çalan bu zenginler çirkefidir.

Asırlardır. sefalet çukurlarından bu kanlı, bu kuduz, zengin-er resmigeçidini seyreden kitleler, işte aç mideleri, paramparça olanlar, veremli gövdelerile çukurlarından çıkıyor. Tümen, tümen, sürü, sürü aç mezarlardan fırlayan iskelet gibi toprağın sathında intikam orduları kurarak saf, saf diziliyor. Suru israfil çalmış ölüler mezarlarından cıkmıştır! Kıyamet kopacak, ve bu kıyamete katılmayan, kıyametin rüzgârı içinde bir zerre gibi savrulacaktır.

Kıyamet kopuyor, «tahta sapanlı sarı Çinden„ "Çelikleri elektriklenmiş NewYork'un iç'ne kadar» her karış toarakta açların kıyameti kopuyor..

Gün

İstanbul Liman Komitesi

(Baştarafı 13 üncü sayfade)

kan, Abdulhamit Akarslan Mahmut Yüksel. Bu genç elâmanlarda Türkiye Deniz işçileri Sendikası Türkiye Deniz işçilerinin içinden fışkıran abidenin başına takılmış bir çelenk misali ve heybetile selâma değer işçilerdir. Ancak sendikalarının kuvvet buldukça Menfaatlerinin sağlanacağına ve hayatlarının garanti edileceğine iman ederek giriştikleri işi şerefle başaracak bu arkadaşlar gibi Türkiyenin diğer limanlarında kurulacak teşkilât ve komiteler için hazırlanmakta olan diğer elemanlara da başarılar dilemeyi bir borç bilir. Hepsini saygıyla anarım.

T. D. İ. S. Başkanı

M. Mete Konuk

Kültür ve Aksiyon

(Baş tarafı 2 ci sayfada)

rici bir şekilde bilerek veya bilmiyerek iştirak etmiş olan bir kısım matbuatımızın bu yüz kızartıcı hareketine karşı bir ithamdır. Bu kitapta Azerbeycan hareketleri hakkında en namuslu ve cesaretli sesi duyduk. Bu eseri okuyucularımıza hararetle tavsiye ederiz.

GORKİ'YE DAİR HATIRALAR

Devamı 12 inci sayfada

şapkasını geniş bir jestle kaldırdı ve yolumuzu kesti:

— Entelektüel proleter için birşey verin dedi.

Ve biraz evvel sahnede seyrettiğimiz aktör gibi (Kardeşim, hasta kardeşim) diye söylenmeye başladı. Gorki onun avucuna bir miktar para koydu. Çıplak ayaklı fakir Gorkiyi tanıyarak;

— Çok teşekkür ederim dedi. Sonra birden minnet duygusu ile; haykırdı:

— Yaşasın Maksim Gorki.. Maksim..

Gorki onu yakasından yakaladı:

— Sus hay Allah cezanı versin; sus.

Fakat iş işten geçmişti, biri işitmişti, biri başka birine söylemiş, o da üçüncü bir şahsa anlatmış. üçüncüde beş kişiye birden havadisi geçirmişti. Gorki adı, cadde üstünde bezelyelerin toprakda yuvarlanışı gibi yayıldı. Bunlar aralarında ve komşularıyle konuşan, bazıları acele bazıları avare adımlarla yürüyen, kendilerini magaza vitrinlerinde seyreden insanlardı.

Ve bu âlem birden çılgına dönüverdi, yüzlerde bir memnuniyet belirdi. Ağızlar açık. Birbirini itmeler. Caddeden bize doğru "Gorki Gorki Gorki,, seslerile koşuşuyorlardı.

Esnaf, tüccar, dükkânlardan magazalardan çıkıyor, yarı traş olmuş bir adam berberden fırlıyordu. Ayaklar arasında bir köpek havlayor, küçük çocuklar ıslık çalıp «Gorki« diye bağrışyorlardı. Arabacılar arabalarını kaldırım kenarında durdurup kimin alkışlandığını anlamak istiyorlardı.

"Gorki nerede?,, "Hangisi, "Tam bir işçi,, Selâm Aleksi Maksimoviç,, "Rus kartalına selâm..,,

(Sonu gelecek sayıda)

GÜN Müessisi Esat Adil Müstecabi. İmtiyaz sahibi, neşriyatı fiilen idare eden: Hasan Tanrıkut
Yıllığı 10, altı Aylığı 500, üç aylığı 250 kuruştur. Adres: P. K. 519 —Nam Basımevi.